

VERDIGHETSENTERET

ÅRSRAPPORT 2017

Verdighetsenteret
OMSORG FOR GAMLE

Innhold

S. 3 STIFTELSEN VERDIGHETSENTERET

Samfunnsoppdrag, styret, ansatte, økonomi

S. 4 I. KOMPETANSEOMRÅDER OG UTDANNINGER

s. 4 Frivillighet og kultur

Utdanning: Frivillighetskoordinering – eldreomsorg

Et utvalg deltakerprosjekter i 2017

Foreleseroversikt

Deltakerfordeling, fylker og kommuner 2011–2017

s. 9 Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom (OLS)

Et utvalg deltakerprosjekter i 2017

Foreleseroversikt

Deltakerfordeling, fylker og kommuner 2007–2017

s. 12 Akuttmedisinsk eldreomsorg (AME)

Deltakerfordeling, fylker og kommuner 2017

S. 14 II. FORSKNING OG UTVIKLING (FOU)

Antologi om frivillighet i eldreomsorgen

Endring i praksis

Fagbok i alders- og sykehjemsmedisin

Forestillingens kraft

Kommuneprosjekter

LIVE@Home.path

Tidsskriftet Omsorg

Øvrige samarbeidspartnere

Utvikling av nettverket – Leiden/Amsterdam (NL)

Design i omsorg

Kompetansepartner for gründermiljøer

Senteret i felten gjennom 2017

S. 20 III. OPINIONSDANNELSE

En dag for verdighet

Omsorgsprisen 2017

Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2017

Kunst og demens

Debatserie, Litteraturhuset i Bergen

S. 26 IV. ORGANISASJON

Medarbeidere gjennom 2017

Stiftelsen Verdighetsenteret

– Omsorg for gamle

SAMFUNNSOPPDRAGET

Verdighetsenteret er et nasjonalt kompetansesenter og en pådriver som utvikler, formidler og tilrettelegger kunnskap om palliasjon, demens, akuttmedisin, frivillighet og kultur i eldreomsorgen.

Senterets arbeid retter seg mot helsepersonell, frivillighetskoordinatorer, frivillige, pårørende og pasienter, beslutningstakere, politikere, samfunn og media. Senteret etablerer og deltar i nettverk og samarbeidsprosjekter som bidrar til dette.

STYRET, ANSATTE

Styret i Stiftelsen Verdighetsenteret har hatt følgende sammensetning gjennom 2017: Torill Selsvold Nyborg (leder), Eirin Hillestad, Monica Håkansson, Marit Schjøtt, Marianne Mowinckel [t.o.m. april møtet] / Henriette Høyskel [ny] og Raymond Turøy. Det er i løpet av året blitt avholdt 5 styremøter.

Verdighetsenteret hadde ved årets slutt 16 ansatte ved kontorene i Bergen og Oslo. Disse representerer ca. 14 årsverk.

ØKONOMI

Verdighetsenteret mottar støtte over Statsbudsjettet. I 2017 ble det gitt tilskudd på 9 millioner. Av disse var 7 millioner øremerket opplæring av frivillighetskoordinatorer og spredning av opplæringsprogrammet Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom. Fagforbundet ga et økonomisk bidrag til senteret på 3 millioner kroner i 2017.

Senteret har i tillegg mottatt finansiell støtte fra GC Rieber Fondene til planlegging og gjennomføring av *Omsorgsprisen* og fra Bergen kommune til *En dag for verdighet* i Bergen Kino.

HISTORIKK OG VERDIFUNDAMENT

Verdighetsenteret åpnet høsten 2008 som en videreføring av det nasjonale prosjektet Hospice og Palliative Care for gamle [1998–2003] og det europeiske prosjektet ved Universitetet i Wien, Würde im Alter [2003–2006].

Senterets verdigrunnlag baseres på at sårbare gamle og deres pårørende skal møtes med verdighet, respekt og omsorg. Vi vektlegger sosial integrering og solidaritet, likeverd, gode holdninger og faglig og personlig kompetanse.

I. KOMPETANSEOMRÅDER OG UTDANNINGER

Verdighetscenteret forener kunnskap om palliasjon, demens, akuttmedisin, frivillighet og kultur i eldreomsorgen. Senteret driver med omfattende utdanning av tverrfaglig helsepersonell og ledere av frivillige i eldreomsorgen. Utdanningene vi tilbyr er: Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom [OLS], Frivillighetskoordinering – eldreomsorg [FRI] og Akuttmedisinsk eldreomsorg [AME]. I tillegg holder senterets ansatte foredrag på konferanser, fagdager og ulike utdanninger, arrangerer eksterne kurs og deltar aktivt i samfunnsdebatten om forutsetningene for en verdig alderdom.

Verdighetscenterets utdanninger bygger på kunnskapsbasert praksis. Utdanningene er forankret i eldreomsorgens behov og nasjonale føringer. I undervisningen legges det vekt på dialogbasert læring hvor deltagerens egne erfaringer og dilemmaer er sentrale. Alle tre utdanninger er tverrfaglige, samlingsbaserte og godkjente som ledd i klinisk fagstige i Fagforbundet og meritterende timer til spesialist i sykepleie/spesialsykepleie i Norsk Sykepleierforbund.

Frivillighet og kultur

Frivillig innsats er en berikende ressurs og en viktig del av en helhetlig omsorg. Verdighetscenteret bidrar til økt kompetanse på feltet frivillighet og kultur i eldreomsorgen gjennom utdanning og opplæring, forskning og fagutvikling, opinionsdannelse, rådgivning og veiledning.

Senteret har bidratt med spisskompetanse i to fagutviklingsprosjekter, i samarbeid med kommunene Drammen og Fjell, om samspill mellom kommunal og frivillig sektor i helse- og omsorgstjenestene. Dette har resultert i en rapport som ble utgitt våren 2017, hvor en ny modell for et godt samspill blir presentert. Et annet fagutviklingsprosjekt, *Forestillingens kraft*, bruker kunst- og kulturuttrykk innovativt til å utvikle nye metoder og faglige tilnærminger i demensomsorgen.

Frivillig innsats gir den enkelte en mulighet for å utgjøre en forskjell – både for andre og for seg selv.

UTDANNING:

FRIVILLIGHETSKOORDINERING – ELDTREOMSORG

Utdanningen *Frivillighetskoordinering – eldreomsorg* er en del av Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet (2015–2020). Gjennom utdanningen bidrar senteret til kompetanseheving i kommunene og til frivillige organisasjoner. Deltakerne lærer å mobilisere, organisere, følge opp og lede frivillig innsats i eldreomsorgen. Utdanningen tar også opp tema som omhandler alderdom, aktiv og kreativ omsorg, juridiske perspektiver og retningslinjer, etikk, kommunikasjon, motivasjon m.m. I løpet av utdanningen vil deltakerne utarbeide et frivillighetsprosjekt for å sikre implementering i praksis. Verdighetscenteret gir faglig veiledning til dette arbeidet. Prosjektene er rettet mot eldreomsorgen, men mange ulike aldersgrupper og miljøer blir inkludert. Målgruppen er ansatte i helse- og omsorgstjenestene og fra frivillig sektor samt andre som jobber med frivillig innstas i eldreomsorgen. Utdanningen ble videreført i 2017 med tre fulltallige kull i Bergen og Oslo.

ET UTVALG DELTAKERPROSJEKTER I 2017

Meningsfylte bilturer

Prosjektet skal gi beboere på eldreinstitusjoner i Harstad mulighet til å delta på bilturer som gir dem innsikt i samfunnsendringer, styrket sosialt fellesskap og kulturelle opplevelser. Prosjektet gjennomføres med kommunale biler og frivillige sjåførere, og er forankret i kommunens frivillighetsstrategi i eldreomsorgen.

Digital Senior

Bergen Røde Kors har som mål å utvikle og gjennomføre nettbrettkurs spesielt tilrettelagt for eldre, ved hjelp av frivilligheten og samarbeid med Bergen offentlig bibliotek. Prosjektets ønsker å bidra til å forebygge og lindre ensomhet for den eldre delen av befolkningen.

Sammen for et varmere Våler – Våler kommunes Frivillighetsstrategi

Prosjektets mål er å utvikle frivillighetsstrategien for Våler kommune, i samarbeid med kommunens aktive lag og foreninger.

Sosial møteplass for aktive mannfolk

Prosjektet har som mål å etablere et dagtilbud spesielt tilrettelagt for 4-6 mannlige personer med demens i tidlig fase. Dagtilbudet vil bli etablert i klubbhuset et til et lokalt idrettslag. Tilbudet skal driftes og administreres av kommunen i samarbeid med frivillige.

Huskelappen – Et samtaleverktøy

Med bakgrunn i et behov blant frivillige i Kreftforeningen tar dette prosjektet for seg å lage et enkelt, nyttig og tilgjengelig samtaleverktøy for frivillige. Målet er å trygge frivillige i møter med mennesker som er rammet av kreft. Dette skal brukes i opplæring og i forberedelse av samtaler med kreftpasienter og pårørende.

Økt frivillighet gjennom integrering

Prosjektet vil rekruttere frivillige fra kommunens integreringsmottak til en aktivitet i regi av Bodø Frivilligsentral. En mangfoldig frivillighet vil kunne være en positiv ressurs i en fremtid der en økende gruppe eldre har innvandrerbakgrunn.

FORELESERE

Eksterne

David Alræk – dokumentarfilmregissør, årets talent BIFF 2016

Dag-Heine Bjørndal – kommuneadvokat i Fjell kommune

Helga Bognø – Relasjon, Ledelse og Utvikling AS

Olaug Finsrud – hjelpepleier og yrkesfaglærer i helse- og oppvekstfag

Lena Hillestad – rådgiver på Drammensbiblioteket, prosjektleder for Seniorgamer

Emilie Rygh Hestnes – konsulent, Stovner frivilligsentral

Margrethe Moss Iversen-Lundegård – frivillighetskoordinator, Etat for sykehjem

Esther Marie Lier – daglig leder, Ullern frivilligsentral

Bjørn Lindstad – politisk seniorrådgiver - Frivillighet Norge

Kirsten Koht – frivillighetsrådgiver og tidl. daglig leder for Bærum frivilligsentral

Torill H. Kongsbakk – leder for Stiftelsen Sesam, diakonalt nærmiljøtiltak i Bergen

Trine Lippestad – kultur- og miljøarbeider ved Mariehaven bo- og behandlingssenter

Lena Nilsen – frivillighetskoordinator, Filten serviceboliger, Drammen kommune

Lise Næss – spesialpsykolog, tidl. universitetslektor i gerontopsykologi

Kjetil Sandsengen – kulturleder, Kirkens Bymisjon

Trygve Stabrun – teolog, prest i Kirkens Bymisjon i Bergen

Merethe Skaug Sørensen – avdelingsleder, Oslo Røde Kors

Olga Tvedt – bymisjonsprest og rådgiver i Aldring og Kultur, Kirkens Bymisjon

Harald Reid Waugh – frivillighetskonsulent, Bærum kommune

Aksel Øhrn – teolog, leder for Fransiskushjelpens Frivillige tjenester

Lill-Karin Aanes - sykepleier med v.utd i palliativ omsorg, leder stiftelsen Termik, Vefsn

Interne

Kristine Askvik, Eirin Hillestad, Stein Husebø,

Hanne Jones, Beate Magerholm, Julie Tessem

DELTAKERFORDELING, FYLKER OG KOMMUNER 2011-2017

Siden oppstart har deltakere fra 100 kommuner og 18 fylker gjennomført videreutdanningen. I tillegg én representant fra Spania. 14 nye kommuner deltok i 2017.

Fylke	Kommuner
Akershus	Asker, Bærum, Enebakk, Jevnaker, Lørenskog, Nes, Nittedal, Skedsmo, Ski, Sørum, Ullensaker, Vestby
Aust-Agder	Arendal, Grimstad, Lillesand
Buskerud	Drammen, Gol, Hol, Hole, Kongsberg, Nedre Eiker, Nes, Nore og Uvdal, Lier, Sigdal, Ringerike, Øvre Eiker, Ål
Hedmark	Brumunddal, Elverum, Lunner, Rendalen, Stange, Trysil, Våler
Hordaland	Askøy, Austevoll, Bergen, Bømlo, Fjell, Kvinnherad, Masfjorden, Os, Vaksdal, Voss, Øygarden
Møre og Romsdal	Kristiansund, Volda, Ålesund
Nordland	Bodø, Bø, Hamarøy, Fauske, Meløy, Narvik, Steigen, Vefsn, Vestvågøy, Vågan
Nord-Trøndelag	Levanger, Stjørdal, Verdal
Oppland	Sør-Fron, Vestre Slidre, Vestre Toten, Vågå, Østre Toten
Oslo	Oslo
Rogaland	Eigersund, Haugesund, Hå, Klepp, Randaberg, Sandnes, Sola, Stavanger, Tysvær
Sogn og Fjordane	Fjaler, Førde, Hornindal
Sør-Trøndelag	Frøya, Meldal, Rennebu, Trondheim
Telemark	Skien
Troms	Harstad, Tromsø
Vestfold	Larvik, Nøtterøy, Re
Vest-Agder	Flekkefjord, Kristiansand, Kvinesdal, Lillesand, Lindesnes, Songdalen
Østfold	Fredrikstad, Marker, Rygge, Spydeberg
Spania	Alicante

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom [ols]

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom er en etterutdanning innen eldreomsorg med spesielt fokus på palliasjon og demensomsorg. Målgruppen er fagutdannet helsepersonell ansatt i eldreomsorgen. Sentrale tema i utdanningen er forhåndssamtaler, palliativ plan, symptomlindring, kommunikasjon og etikk, ivaretagelse av pårørende, demensomsorg m.m. Utdanningen styrker deltagerens fagkompetanse og gir økt trygghet i deres arbeid. Totalt 400 ansatte i eldreomsorgen har så langt gjennomført utdanningen, som i 2017 ble videreført med to fulltallige kull.

Samtlige deltakere utvikler et prosjekt på egen arbeidsplass. De får både muntlig og skriftlig veiledning på prosjektene av Verdighetsenterets ansatte. En målsetning er også at deltakerne lærer å holde presentasjoner, slik at kunnskapen formidles videre. Gjennom utvikling og gjennomføring av prosjekter får deltakernes utdanning direkte ringvirkninger på eget arbeidssted. Dette skaper endringer og viktige bidrag til praksisfeltet.

ET UTVALG DELTAKERPROSJEKTER I 2017

Pårørenderom på Borre sykehjem

Prosjektet handlet om å etablere et pårørenderom, på bakgrunn av et sterkt ønske om at de pårørende skulle oppleve å bli godt ivaretatt av personalet på sykehjemmet og ha mulighet til nærvær med sine nærmeste. De pårørende har gjennom dette fått mulighet til å trekke seg tilbake, men likevel være i nærheten dersom pasientens situasjon endrer seg.

Evaluerings etter dødsfall – hjemmesykepleien i Molde

Prosjektet ble gjennomført av to deltakere fra hjemmesykepleien i Molde. De utviklet et evalueringsskjema med spørsmål til refleksjon og bearbeidelse etter dødsfall eller akutte hendelser. Målet var å gi ansatte oppfølging og sørge for at de ansatte følte seg ivaretatt etter krevende situasjoner.

I farten – Ferdigfylte prosedyrekorger, Gulen kommune

Ved Gulen sjukeheim satte tre deltakere i gang et prosjekt med ferdigfylte prosedyrekorger. Disse står alltid klar til bruk slik at pleierne slipper å bruke tid på å finne frem utstyr. Prosedyrene som omfattes er munnstell, morsstell, kateter og subkutan kanyler, og det er planer om å utvide med flere. Opplegget omfattet også undervisning av personalet, og utarbeidelse av innholdslistene og prosedyrer. Dette prosjektet har spredt seg til nabokommuner og hjemmesykepleie.

Palliasjon, Vestre Aker hjemmesykepleie

En deltaker fra Bydel Vestre Aker hjemmesykepleie i Oslo satte i gang et prosjekt med å utarbeide et informasjonshefte om palliasjon til bruk i bydelen. Heftet inneholder informasjon om det gode stellet, plagsomme symptomer og lindrende behandling, de vanligste smertestillende i terminal fase, telefonnummer til aktuelle instanser, prosedyrer, m.m. Heftet er tenkt som et verktøy for ansatte/pleiere som jobber med døende pasienter.

Munnstell i livets siste dager

En deltaker ved Fyllingsdalen sykehjem så behov for å øke bevisstheten og kunnskapen rundt munnstell for døende pasienter. Hun utarbeidet en munnstellkorg med lett tilgjengelig prosedyre som forenkler dette. I tillegg fikk kolleger undervisning, slik at sykehjemmet også forbedret sine rutiner.

FORELESERE

Eksterne

Trond Eirik Bergflødt – sykepleiefaglig konsulent, Komp.senter for demens, Bg. kommune

Dag Heine Bjørndal – kommuneadvokat, Fjell kommune

Susanne Carlenius – teolog, sykepleier, Hospice Lovisenberg

Lene Dieserud – rosenterapeut, fagbokforfatter

Elisabeth Flo – psykolog og førsteamanuensis, UiB

Christine Lien – psykolog, Senter for Krisepsykologi

Tor Jacob Moe – psykiater og tidl. overlege, Olaviken alderspsykiatriske sykehus

Marianne Munch – geriatrisk sykepleier, Lic Marte Meo supervisor, spesialrådgiver

Ingebjørg Nedrebø – lege, Seksjon smertebehandling og palliasjon, Haukeland Univ.sykehus

Reidun Karin Sandvik – sykepleier og førsteamanuensis, Høgskulen på Vestlandet

Torbjørn Skjælaaen – sykehusprest, Helse Bergen

Gunhild Vesterhus Strand – cand.odont., professor, Institutt for klinisk odontologi, UiB

Sønneve Teigen – spesialsykepleier og prosjektleder, Utv.senter for sykehjem og hj. tjenester

Ger Wackers – fysiokjemiker, lege, forsker ved Avd. for helse og samfunn, Høgskolen i Narvik

Ingvard Wilhelmsen – professor em., spesialist i indremedisin og psykiatri, fagbokforfatter

Interne

Gro Helen Dale, Silje B. Eikemo, Olaug Finsrud, Eirin Hillestad, Stein Husebø, Hanne Jones, Eli Lea, Mona Stautland, Julie Tessem

DELTAKERFORDELING, FYLKER OG KOMMUNER 2007-2017

Gjennom de siste 11 årene har deltakere fra 96 ulike kommuner i alle landets fylker gjennomført Omsorg ved livets slutt-utdanningen.

Fylke	Kommune
Akershus	Aurskog-Høland, Lillestrøm, Lørenskog, Nes, Nittedal, Skedsmo
Aust-Agder	Arendal, Bygland
Buskerud	Drammen, Flå, Hol, Hole, Kongsberg, Lier, Nore og Uvdal, Ringerike, Rollag, Røyken
Finnmark	Alta
Hedmark	Elverum, Engerdal, Kongsvinger, Nord-Odal, Os, Stange, Trysil, Åsnes
Hordaland	Askøy, Bergen, Bømlo, Fjell, Granvin, Jondal, Kvinnherad, Lindås, Masfjorden, Meland, Modalen, Odda, Radøy, Stord, Sund, Ullensvang, Ulvik, Vaksdal, Voss
Møre og Romsdal	Haram, Molde, Sandøy, Ulstein, Vestnes, Ørsta, Ålesund
Nord-Trøndelag	Vikna
Nordland	Brønnøy, Bodø, Sandnessjøen, Vefsn
Oppland	Etnedal, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Vang, Vestre Slidre, Vestre Toten, Øystre Slidre
Oslo	Oslo
Rogaland	Bryne, Karmøy, Sandnes, Stavanger, Suldal
Sogn og Fjordane	Askvoll, Førde, Gulen, Høyanger, Lærdal, Naustdal, Nordfjordeid, Stryn, Vågsøy
Sør-Trøndelag	Oppdal, Røros, Skaun
Telemark	Porsgrunn
Troms	Balsfjord, Kvæangen, Tromsø
Vest-Agder	Lyngdal
Vestfold	Horten, Sande, Stavern
Østfold	Askim, Fredrikstad, Moss Råde, Våler
Danmark	Gentofte

Akuttmedisinsk eldreomsorg [AME]

Det er et stort behov for økt kompetanse i behandling, pleie og omsorg av akutt og alvorlig syke gamle. Verdighetsenteret ønsker å imøtekomme dette, og har utviklet en ny, nasjonal etterutdanning, *Akuttmedisinsk Eldreomsorg* [AME]. Dette er en knoppskyting av videreutdanningen OLS. Nysatsingen hadde sitt første driftsår i 2017, og er nå en fast del av utdanningstilbudet ved Verdighetsenteret.

Målet med etterutdanningen er å øke kompetansen til fagutdannet helsepersonell i møte med alvorlig og akutt syke gamle. Fokusområder i undervisningen er å gjenkjenne tegn til sykdomsforverring, sette i verk riktige tiltak til rett tid, mestre aktuelle prosedyrer og kunne håndtere medisinsk teknisk utstyr. Etisk refleksjon står sentralt under hele utdanningen.

Forelesere ved etterutdannelsen er lege og intensivsykepleiere med bred og lang klinisk erfaring. Det samarbeides også tett med erfarne spesialsykepleiere fra intensiv- og overvåkningsavdelinger ved Haraldsplass Diakonale Sykehus og Haukeland Universitetssjukehus. Spesialsykepleierne er med som veiledere i praktisk prosedyretrening.

Akuttmedisinsk eldreomsorg [AME] er en ny, samlingsbasert utdanning. Teoretisk innføring følges av praktisk trening – her fra en øvelse i væskebehandling og ernæring.

DELTAKERFORDELING, FYLKER OG KOMMUNER 2017

Siden oppstart i januar 2017 har 6 kull gjennomført AME.

Totalt deltok 126 personer fra 67 kommuner og 16 fylker, og i tillegg Svalbard.

Fylke	Kommune
Akershus	Aurskog-Høland, Eidsvoll, Lørenskog, Nes, Skedsmo, Ski, Ullensaker
Aust-Agder	Birkenes
Buskerud	Drammen, Hol, Hurum, Nore og Uvdal, Rollag, Røyken
Hedmark	Elverum, Tynset, Alvdal
Hordaland	Askøy, Austrheim, Austevoll, Bergen, Bømlo, Etne, Fusa, Fjell, Kvinnherad, Kvam, Meland, Odda, Os, Osterøy, Radøy, Røldal, Stord, Vaksdal, Øygarden
Møre og Romsdal	Eide, Molde, Ålesund
Nordland	Bodø, Brønnøy, Bø, Fauske, Hamarøy, Træna
Oppland	Gran, Lillehammer
Oslo	Oslo
Rogaland	Haugesund
Sogn og Fjordane	Aurland, Førde, Gulen, Høyanger, Selje, Solund
Sør-Trøndelag	Bjugn, Holtålen, Malvik, Selbu
Telemark	Kviteseid, Vinje
Troms	Storfjord, Tromsø
Vest-Agder	Kristiansand
Østfold	Skiptvet, Trøgstad
Svalbard	Svalbard

II. FORSKNING OG UTVIKLING (FoU)

FoU-arbeidet er et forskningsbasert utviklingsarbeid; Vi anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring innenfor eldreomsorgen, og integrerer dette i senterets utdanninger. Målet er å sikre kort vei fra utvikling av ny kunnskap til implementering i praksis. Her følger en oversikt over FoU-prosjektene som pågikk i 2017.

ANTOLOGI OM FRIVILLIGHET I ELDTREOMSorgen

Gjennom 2017 har det vært arbeidet med en antologi om frivillighet i eldreomsorgen. Fagboken har utspring i utdanningen *Frivillighetskoordinering – eldreomsorg* og inneholder 20 kapitler med ulike temaer. Målet er å gi kompetanse og inspirasjon til frivillighetskoordinatoren og andre innen feltet, samt bidra til bedre rammeverk og rutiner i arbeidet med frivillige. Redaktører: Eirin Hillestad, Julie Tessem og Stein Husebø. Planlagt utgivelse på Fagbokforlaget i 2018.

ENDRING I PRAKSIS

Dette er et internt fagutviklingsprosjekt som favner store deler av senterets virksomhet og ansatte. Hovedmålet er å evaluere senterets tre utdanninger med tilhørende prosjekter, for å se om det oppnås en varig effekt i kommunene. I tillegg foretas en kartlegging av deltagere på utdanningene for å kunne lage en strategi for fremtidig, målrettet rekruttering. Det vil også være fokus på synliggjøringen av Verdighetscenteret og utdanningene, samt å øke antall publikasjoner.

FAGBOK I ALDERS- OG SYKEHJEMSMEDISIN

Senter for Alders- og Sykehjemsmedisin (SEFAS) ved Universitetet i Bergen er sammen med Fagbokforlaget i gang med å utvikle en ny lærebok. Den skal være relevant for alle fagområder som er i kontakt med alders- og sykehjemspasienter, og er ment for personer som minst innehar bachelornivå. Verdighetscenteret skal her bidra med tre kapitler: Akuttmedisinsk eldreomsorg, frivillighet samt kommunikasjon og etikk. Fagboken forventes publisert i 2018.

FORESTILLINGENS KRAFT

Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Verdighetscenteret, Bergen Røde Kors Sykehjem

[BRKS], scenekunstgruppen Kompani Krapp og Hellen skole. Målsetninger er å utvikle ny metodikk for demensomsorgen og å utfordre etablerte holdninger i samfunnet.

Sammen med ansatte fra Verdighetsenteret har personer med demens ved BRKS gjennom 2017 deltatt i grupper som har tatt i bruk TimeSlips-metoden. Her lager gruppen en fantasifortelling sammen. Utgangspunktet er et fotografi eller maleri med flere tolkningsmuligheter. Kompani Krapp har fulgt arbeidet som observatører.

I samarbeid med Verdighetsenteret ønsker teaterkompaniet å gi en stemme til en av samfunnets mest sårbare grupper, og vil i 2018 søke om midler for å utvikle manus til en forestilling. Den vil handle om å leve med demens, og henter sitt stoff fra fortellergruppen. Det vil senere bli søkt om produksjonstilskudd til selve oppsetningen.

Høsten 2017 ble det inngått et samarbeid med Hellen skole. 60 elever fra 5. trinn skal skape sine egne kunstuttrykk basert på seks historier laget av beboerne i TimeSlips-gruppene. Til våren vil dette bli en del av en egen utstilling. Det blir også undervist om metoden og *Forestillingens kraft* som del av Verdighetsenterets utdanninger.

I prosjektet *Forestillingens kraft* står metoden TimeSlips sentralt. Man tar utgangspunktet i et bilde eller fotografi som har ulike tolkningsmuligheter. Alle forslag blir akseptert når gruppen lager en fantasifortelling sammen.

KOMMUNEPROSJEKTER

Verdighetsenteret arbeider for å tilrettelegge for godt samarbeid mellom kommunens helse- og omsorgstjeneste og frivillig sektor. Senteret har vært en faglig ressurs i to ulike fagutviklingsprosjekter, i kommunene Drammen (Buskerud) og Fjell (Hordaland). Slik er det høstet erfaring fra kommuner med ulik størrelse, geografisk plassering og organisering. Målet har vært å lage en modell for hvordan offentlig og frivillig sektor kan jobbe i fellesskap for å møte utfordringene i helse- og omsorgssektoren på en bærekraftig måte. Våren 2017 publiserte Verdighetsenteret rapporten *Kommunen og frivillig sektor i samspill – en modell for godt samarbeid*, som presenterer samarbeidsmodellen. Kunnskapen fra prosjektene har blitt videreformidlet nasjonalt gjennom rapporten, via foredrag og workshop om dette temaet. I tillegg arbeides det med en artikkel om modellen, det skal utvikles en felles veileder, en håndbok for frivillighetskoordinatorer samt en utdanningsmodul. Senterets mål er at erfaringene og kunnskapen fra dette arbeidet skal være en ressurs for alle kommuner som vil satse på frivillighet i eldreomsorgen.

LIVE@HOME.PATH

Et forskningsprosjekt i samarbeid med Senter for Alders- og Sykehjemsmedisin (SEFAS) ved Universitetet i Bergen. Målet er å optimalisere tilbudet og muligheten for at eldre med demens kan bli boende hjemme lengst mulig, samt å dø hjemme hvis de ønsker det. Prosjektet har i 2017 oppnådd finansiering fra Norges Forskningsråd med oppstart tidlig 2019. I løpet av 2018 vil det bli gjennomført en pilotstudie i samarbeid med Bergen kommune og Haraldsplass Diakonale sykehus. Her vil det delta 15 par bestående av personer med demens og en nær pårørende. Verdighetsenteret er knyttet til piloten gjennom fokus på frivillighet. Andre samarbeidspartnere er Høgskolen på Vestlandet og Rökkansenteret, som vil ha fokus på hhv. informasjonsteknologi og økonomi. Tilbudet til familiene vil være knyttet til undervisning, støtte av frivillige, mulig bruk av IT og planlegging av egen fremtid. Pilotstudien vil fungere som en test av intervensjon og skalaer knyttet til hovedstudien. I tillegg vil det her bli innhentet informasjon om deltakernes erfaringer. Dette kan også styrke gjennomføringen av hovedstudien.

OMSORG – NORDISK TIDSSKRIFT FOR PALLIATIV MEDISIN

Verdighetsenteret ble forespurt om å medvirke i nummer 4/17 av *Omsorg* som omhandler frivillig innsats. Ansatte ved senteret bidro med artikler og som nummerredaktør. *Omsorg* er et idealistisk og nordisk tidsskrift for alle som arbeider eller har nære relasjoner til alvorlig syke, de svakeste gamle eller døende. Artiklene omtaler grenselandet mellom etikk, humanisme og moderne medisin og utgis på Fagbokforlaget.

ØVRIGE SAMARBEIDSPARTNERE

I arbeidet vektlegges også faglig partnerskap utover allianser tilknyttet FoU-prosjektene.

Felles lokalisering – felles prosjekter

Verdighetsenteret og Bergen Røde Kors Sykehjem er selvstendige institusjoner, men har felles lokalisering i Ellerhusens vei i Sandviken. De to miljøene samarbeider om ressurs-gruppedeltakelse, foreleserutveksling og flere prosjekter. Samlokaliseringen gir store utviklingsmuligheter innen fagutvikling, hospitering og praksis, felles undervisningsprogram og opplæring, publikasjoner og arrangementssamarbeid. Verdighetsenteret har deltatt i en prosjektgruppe med BRKS og Fakultet for kunst, musikk og design, UiB. Arbeidet har hatt fokus på design og omgivelsenes betydning for sårbare gamle; Helhetlige løsninger omkring skilting og fargesetting av korridorer ved utvalgte avdelinger på sykehjemmet. Det konkrete arbeidet med maling ble igangsatt før jul 2017.

Utvikling av nettverket - Leiden/Amsterdam, Nederland

Ansattegruppen gjennomførte i januar en studietur til Nederland. Vert her var Wilco Achterberg, en av landets fire professorer i sykehjemsmedisin, og en av senterets kontakter i Dignity for the frail old-nettverket. Sammen med Norge er Nederland blant de land i verden som prioriterer eldreomsorg høyst. Her har man også innført sykehjemsmedisin som egen spesialitet for leger, og det finnes i dag 1100 slike. De gamle blir ikke kun sett på som pasienter, men også som en ressurs. Det blir lagt stor vekt på pårørendes rolle, noe som gir et langt mindre institusjonspreg på omsorgen. Samtidig; Landet har lagt til rette for aktiv dødshjelp, noe som også kan utføres når man f.eks. har fått langt kommet demens.

Studieturen rommet faglige innspill og diskusjoner med nederlandske kolleger, ekskursjon til sykehjem, debatt og møter ved Universitetet i Leiden, besøk til helseministeriet i Haag og Odensehues i Amsterdam, et aktivitets- og dagsenter for og med demensrammede.

Kompetansepartner for gründermiljøer

Impact Challenge er et innovasjonsprogram fra gründermiljøet Impact Hub Bergen. Målet er å generere nye og levedyktige løsninger på sentrale samfunnsutfordringer. Ved hjelp av innovasjonsmetodikk, forretningsutvikling og designtenkning arbeides disse frem i samarbeid med de som kjenner hvor skoen trykker. Høsten 2017 var oppgaven; Et mer eldrevennlig samfunn. Verdighetsenteret var her en av kompetansepartnerne, sammen med Smart Omsorg, Norwegian Smart Care Cluster og Senter for omsorgsforskning. Arbeidet omfattet tre dypdykk og en avsluttende innovasjonscamp. Ressurser fra senteret bidro med innlegg og relevant kompetanse, og fungerte i tillegg som sparringspartner på innholdssiden. Deltakere var designere, utviklere, studenter, seniorer, pårørende, helsepersonell og andre interesserte. Programmet ble arrangert i samarbeid med Kavlifondet, Hordaland Fylkeskommune, Sparebanken Vest og Bergen kommune.

Senteret i felten gjennom 2017

Verdighetscenterets stab bidrar med foredrag/innlegg, undervisning eller seminarledelse på arrangementer i inn- og utland. I Norge er en del av disse et lokalt resultat og en ringer-i-vann-effekt av våre opplæringstiltak: Tidligere deltakere står her bak dagsseminarer i sine miljøer, som oppfølging og synliggjøring av eget prosjekt.

Hvem	Hvor	Formål/målgr.	Dato	Deltakere
Jordheim, Husebø	Den Nationale Scene	Omsorgsprisen 2016	22/1	435
Hillestad	Høgskulen på Vestlandet	Sosionomutdanningen	13/2	60
Dale, Finsrud	Trøndelag	Fagdager Fagforbundet. Syke- og hjelpepleiere, helsefagarb, elever/ læringer	28/2 – 2/3	100
Husebø	Universitetet i Bergen	Med.studenter	9/3	120
Magerholm	Fylkesmannen Buskerud	Ledere i Buskerud	9/3	40
Magerholm	Nettverk for frivillighet, Oslo på besøk i Drammen	Ledere i Oslo. Om Drammensmodellen	4/4	20
Magerholm	Frivillighetskonferanse, Jobb Aktiv, Gardermoen	Ansatte i kommunens helse- og omsorgstjeneste	19/4	100
Hillestad, Husebø, Jones, Magerholm, Lea, Wilhelmsen	Scandic Bergen City	Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2017	25.- 26/4	220
Hillestad	Bergen Røde Kors Sykehjem	Virkes nettverk for sykehjemsledere	8/5	30
Husebø, Wilhelmsen	Litteraturhuset i Bergen	Tvang og verdighet	24/4	70
Husebø, Wilhelmsen	Litteraturhuset i Bergen	Kjærlighet og demens	9/5	90
Husebø	Grieghallen, Spissen	Å eldes med glans, Festspillene	2/6	200
Hillestad	Litteraturhuset i Bergen	Paneldebatt om frivillighet	13/6	45
Husebø	Bodø universitetssykehus	Tverrrfaglig palliativt personale, frivillige	6/9	140
Magerholm	Helsetunet, Fauske	Ansatte på institusjon	13/9	20
Magerholm	Fauske bibliotek	Folkemøte frivillighet i omsorg	13/9	15
Magerholm	Bærum kommune	Koordinatorer i Bærum helse. Og omsorg	14/9	10
Magerholm	VID vitenskapelige høgskole, avdeling Oslo	Masterstudenter	25/9	7

Hvem	Hvor	Formål/målgr.	Dato	Deltakere
Wilhelmsen	Litteraturhuset i Bergen	Skam, fortieelse, verdighet	17/10	80
Hillestad	Helse- og omsorgskonferansen 2017, Stjørdal - Fylkesmannen	Rådmenn, ordførere, kommunale ledere, tillitsvalgte og fagpersoner	17/10	150
Hillestad	VID vitenskapelige høyskole, avd. Haraldsplass	Tverrfaglig videreutdanning i avansert gerontologi	19/10	25
Wilhelmsen	Bergen Kino	En dag for verdighet	26/10	445
Danielsen, Hillestad, Jordheim, Wilhelmsen	Impact Challenge, Impact HUB Bergen	Innovative løsninger: Et mer eldrevennlig samfunn	Okt./ nov.	70
Hillestad	Helse- og omsorgskonferanse, Geilo (Fylkesmannen i Buskerud)	Ledere og nøkkelpersonell i helse- og omsorgstj. i fylket	16/11	160
Husebø, Wilhelmsen	Litteraturhuset i Bergen	Smerte, aldring og endring	21/11	70
Eikemo	Tromsø	Mørketidskonferansen 2017: Eldre - psykisk helse og rus	24/11	75
Hillestad	Høgskulen på Vestlandet	Vid.utd. Helsefremmende og rehabiliterende arbeid med eldre.	27/11	25
Husebø	Universitetet i Agder, Kr.sand	Om verdighet. Samfunnsvitere m.fl.	28/11	90
Husebø	Oslo	Jobb Aktiv - tverrfaglig personale	30/11	220
Dale, Husebø	Gardermoen	Konferanse Omsorg ved livets slutt. Alle som jobber med døende.	30/11 - 1/12	150

Internasjonalt

Hvem	Hvor	Formål/målgr.	Dato	Deltakere
Dale, Eikemo, Hillestad, Husebø	Leiden [NL]	Minisymposium	12/1	80
Husebø	Berlin [D]	Berlin Universitet - helse/pol.	11/2	260
Husebø	Zürich [CH]	Palliative org.	23/2	540
Husebø	Lübeck [D]	Palliative org.	27/9	340

III. OPINIONSDANNELSE

Verdighetsenteret ønsker å skape debatt om verdighet for sårbare gamle. Samfunnet trenger å bli minnet om dem som lett blir glemt. Senterets arrangementer, samarbeidsprosjekter og utspill i media skal bidra til den offentlige samtale gjennomformidling av kunnskap. Dette kan i sin tur stimulere til bedre omsorg.

EN DAG FOR VERDIGHET

Verdighetsenteret har siden 2012 koordinert et tverrfaglig arrangement i byens største kinosal for omsorgspersoner i kontakt med sårbare og gamle. Her har appeller, debatt og visning av ny dokumentarfilm stått på programmet. Med i samarbeidet er i tillegg BIFF – Bergen internasjonale filmfestival, Bergen Røde Kors – besøkstjenesten, Bergen kommune – byrådsavdeling for helse og omsorg, Bergen Kino og helsefagarbeider-utdanningen ved Åsane videregående skole. Årets film var *The Grown-Ups*, en nær og sterk chilensk / fransk produksjon om frihetstrang og utenforskap. Den ga et både respektfullt, morsomt og sårt møte med voksne mennesker, som samfunnet behandler som barn. Hva betyr 'verdighet' i deres hverdag? Hva kan vi som ansatte, frivillige, pårørende eller under helsefaglig utdanning lære av dem?

OMSORGSPRISEN 2017

Omsorgsprisen ble opprettet i 2001 for å fremheve den enestående innsats mange gjør for at sårbare gamle skal ha et best mulig liv. Den tildeles en medarbeider, frivillig, pårørende, institusjon eller prosjekt som har vist fremragende omsorg. Årets priser ble delt ut under en festforestilling på Den Nationale Scene søndag 21. januar 2018, med senterets daglige leder Odd Jordheim som konferansier. Leder for Stortingets helse- og omsorgskomiteé, Olaug Bollestad, delte ut prisene. Publikum i en fullsatt sal ga fortjent hyllest til årets vinner Anita Helen Krokeide, en pådriver innen demensomsorg siden tidlig 1990-tall. Andrepris gikk til pårørende Lise Monica Foss og Zikk Zakk Teater. I det kunstneriske programmet medvirket musiker og komponist Julian Berntzen, blåsere fra BFUng, musikalsk ansvarlig Helge Lilletvedt og sentrale skuespillere i DNS-oppsetninger på vei mot premiere: Stig Amdam, Kamilla Grønli Hartvig, Herborg Kråkevik og Hans Marius Hoff Mittet. Billedkunstner Bjørn Strandenes stod bak årets Omsorgsbilde, som ble delt ut til de tre vinnerne og til over førti representanter for sykehjem og hjemmetjenester.

Omsorgsprisen er et samarbeid mellom GC Rieber Fondene og Verdighetsenteret.

Fra Omsorgsprisen 2017 på Den Nationale Scene: Prisvinner Anita Helen Krokeide flankert av prisutdeler Olaug Bollestad og juryformann Stein Husebø.

VERDIGHETSKONFERANSEN – KREATIV OMSORG 2017

Vårens flerfaglige, nasjonale møteplass, *Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2017*, ble arrangert i Bergen, dagene 25. og 26. april. Konferansens arrangørgruppe favnet bredt i helse-Norge: Fagforbundet – seksjon helse og sosial, Pensjonistforbundet, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke, Helsedirektoratet og Verdighetsenteret utviklet programmet sammen og stod bak gjennomføringen.

Konferansens tre hovedtema hadde også stor spennvidde:

- *Samhandling mellom frivillig og offentlig sektor innen eldreomsorg*: Programmet bygget her videre på et eget dialogseminar avholdt høsten 2016, og omfattet i tillegg til forelesninger kreative gruppeprosesser under ledelse av kaospilot. Målet var å definere konkrete tiltak som kan synliggjøre og styrke dynamikken mellom frivilliges innsats og ansattes arbeid.
- *Menneskerettigheter i norske sykehjem - tvang og verdighet*: Dette var også tematikk under eget arrangement i Litteraturhuset kvelden før det hele startet.
- *Kreativ omsorg*: God praksis, grensesprengende prosjekter, kunst og kultur.

Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2017 trakk 220 deltakere, ikke minst hjelpepleiere, helsefagarbeidere, sykepleiere, assistenter, ansatte i frivillige organisasjoner og i kommuner, i tillegg til frivillige og pårørende

Den nasjonale konferansen i april 2017 rommet workshops og et aktivt vrimleområde med ulike stands, i tillegg til plenumssesjoner, byvandring og ekskursjon.

KUNST OG DEMENS

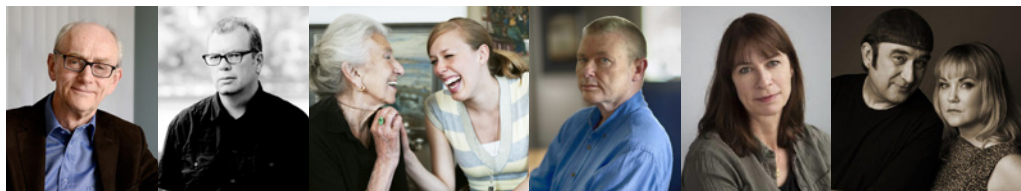
Prosjektet *Kunst og demens* (2014-2016) har hatt som mål å utforske nye metoder og modeller for bruk av kunst på omsorgsfeltet, både for ansatte, pårørende og frivillige. Etter prosjektperiodens utløp har arbeidet bl.a. resultert i et fast omvisningsprogram ved KODE, *Kunst i demensomsorgen*. Dette er et gratistilbud for hjemmeboende med demens i følge med ledsager. To erfarne omvisere sørger for en åpen og inkluderende samtale der alle bidrar med tanker og assosiasjoner om kunstnerverk fra billedsamlingene.

Tematikken fra prosjektet er videreført i 2017 gjennom planlegging av en ny nasjonal

konferanse, *Kunst, mestring og omsorg*. Denne vil gå av stabelen i Bergen i april 2018. Verdighetsenteret og Nasjonalt Kompetansesenter for kultur, helse og omsorg er arrangører, med KODE – Kunstmuseer og komponisthjem og Bergen kommune – Etat for sykehjem som samarbeidspartnere.

DEBATTSERIE, LITTERATURHUSET I BERGEN

Senteret innledet i 2017 et samarbeid med Litteraturhuset i Bergen om åpne arrangementer. I sitt samfunnsengasjement ønsker Verdighetsenteret å bidra til aktuell debatt og en offentlighet med plass til holdninger og kunnskap omkring verdighet for sårbare gamle og potensialet for frivillighet, eldreomsorg. Dette kveldsprogrammet omfattet fem arrangementer gjennom året, koordinert og ledet av senterets brobygger.

Tvang og verdighet

- tirsdag 24. april, arr.gruppen Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2017

Menneskerettigheter i norske sykehjem – et spørsmål om holdninger eller mangelfulle personalresurser? Innlegg ved Kristin Høgdaahl – Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, Anne Mabel Nybakk – Fagforbundet og Jan Fridthjof Bernt – UiB. Musikalske kommentarer: Steinar Albrigtsen og Monika Nordli.

Kjærlighet og demens

- tirsdag 9. mai, i samarbeid med Den Nationale Scene

Omsorg for personer med demens angår i høy grad de pårørende, som i økende grad selv blir pasienter. Hva det kan gjøre med oss hvis vi ikke lenger har noen å elske? Dramatiker Frode Grytten møtte Stein Husebø til samtale med utgangspunkt i DNS-oppsetningen *Albert & Anna*.

Frivillighetenes kraft, en verdig alderdom

- tirsdag 13. juni

Inspiratorer og fagpersoner møttes til debatt om frivillighetens potensiale og dilemmaer i eldreomsorgen: Eirin Hillestad – Verdighetsenteret, Ulf Rikter-Svendsen – Norges Røde Kors, Jill M. Loga – Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, Torill Kongsbakk – Stiftelsen Sesam og Kirsten Koht – frivillig. Opplesning ved skuespiller Helge Jordal.

Skam, fortieelse, verdighet

- tirsdag 17. oktober

Romanen *Det hvite badehuset* handler om skam, fortieelse og omkostningene ved det å være ærlig. Forfatter Thorvald Steen og Sverre Chr. Wilhelmsen samtalte om mestring, anerkjennelse og frykt for annerledeshet. Ser vi konturer av et sorteringssamfunn der enkelte menneskearter er uønsket? Musikalsk innramming: Proffene fra Christiegården.

Smerte, aldring og endring

- tirsdag 21. november

Man kan holde ut smerte så lenge den har et formål. Men den dagen man ikke lenger føler at noen trenger en, hvem er man da? *Pust for meg* er en roman om sårbarheten ved å være avhengig av sine nærmeste og om å miste kontrollen over sitt eget liv. Forfatter Cecilie Enger møtte Stein Husebø til samtale. Musikalsk innramming: Benedicte Maurseth.

PUBLIKASJONER

HUSEBØ S, HUSEBØ B. *The concepts of dignity, suffering and pain in frail old patients and persons with dementia*. In: Lautenbacher S [ed] *Pain in dementia*. IASP publications 2017. Page 1–11.

ASKVIK K, JONES H. *Ingen skal dø alene*. I Hillestad E., Raunkiær M, Rasmussen B. [red]: *Frivillige Tidsskriftet Omsorg* 4/17, Fagbokforlaget; 2017, s. 42–44

HILLESTAD E. *Kompetanseutvikling av frivillige og frivillighetskoordinatorer*. I Hillestad E., Raunkiær M, Rasmussen B. [red]: *Frivillige*, Tidsskriftet Omsorg 4/17, Fagbokforlaget; 2017, s. 49–53.

RAUNKIÆR M, HILLESTAD E, RASMUSSEN B. *Frivillige*. I Hillestad E., Raunkiær M, Rasmussen B. [red]: *Frivillige Tidsskriftet Omsorg* 4/17, Fagbokforlaget; 2017, s. 3–4.

MAGERHOLM B. *Kommunen og frivillig sektor i samspill - en modell for godt samarbeid*. Drammen kommune og Verdighetsenteret – omsorg for gamle. 2017 Hovedrapport. Drammen kommune; 2017, s. 1–57.

VERDIGHETSENTERET I MEDIA

IV. ORGANISASJON

Medarbeidere gjennom 2017

Kristine Askvik

Medierådgiver [50 % stilling]

Frøydis Bruvik

Post-doc, LIVE@Home.Path

Gro Helen Dale

Leder – Forskning og utvikling

Barbro Danielsen

Controller

Silje B. Eikemo

Leder – Helse og omsorg

Olaug Finsrud

Fagkonsulent – Helse og omsorg
[vikariat til 21.08.17]

Eirin Hillestad

Leder – Frivillighet og kultur

Stein Husebø

Faglig leder [60 % stilling]

Hanne Jones

Fagkonsulent – Frivillighet og kultur

Odd Jordheim

Daglig leder

Eli Lea

Rådgiver [doktorgradsperm. til 2020]

Siw-Anita Lien

Fagkonsulent – Helse og omsorg
[tilbake fra permisjon 21.06.17]

Beate Magerholm

Rådgiver – Frivillighet og kultur

Mona Stautland

Rådgiver – Helse og omsorg

Bård Søylen

Fagkonsulent – Helse og omsorg

Julie Tessem

Rådgiver – Frivillighet og kultur

Sverre Chr. Wilhelmsen

Brobygger – arrangementer,
opinionsdannelse

Nystemt – årets Omsorgsbilde, malt av Bjørn Strandenes

ÅRSRAPPORT 2017

Verdighetsenteret – Omsorg for gamle

Ellerhusens vei 35

5043 Bergen

www.verdighetsenteret.no

Ansvarlig utgiver: Odd Jordheim

Redaksjonen avsluttet april 2018

Grafisk utforming: Studio Boi

Trykk: Bodoni AS

Foto:

Silje Katrine Robinson [side 1, 5, 12, 22, 28]

Thor Brødreskift [side 21]

Kieran Kolle [side 15]

VISJON

*Vi arbeider for et bedre samfunn
som skal sikre sårbare gamle en
verdig alderdom.*

20
17